

24 oktober 2024

Praktijkvoorbeelden ongebruikelijke transacties witwassen en financiering van terrorisme

voor accountants, belastingadviseurs en
administratiekantoren

Inhoud

1.	Witwassen	3
1.1	Contante geldstromen in een supermarkt (ECLI:NL:RBROT:2022:11096)	3
1.2	Contant geld in grote coupures (ECLI:NL:RBROT:2023:12466)	3
1.3	Bijmengen van omzet (ECLI:NL:RBROT:2024:8190 ¹)	4
1.4	Geldlening van een niet-financiële instelling	5
1.5	Onttrekkingen via rekening-courant (ECLI:NL:CBB:2016:305)	6
1.6	Niet-sluitende geldgoederenbeweging	7
1.7	Betalingen ten behoeve van derden	8
1.8	Salarisadministratie	9
1.9	(Contante) leningen en negatieve kas (ECLI:NL:RBDHA:2016:11828)	9
1.10	Fiscale fraude	11
1.11	Carrouselfraude omzetbelasting (btw)	12
2.	Terrorismedinanciering	13
2.1	Partij opgenomen op internationale sanctielijst	13
2.2	Bestuurders stichting woonachtig in hoogrisicoland	14

In deze notitie worden enkele voorbeelden van ongebruikelijke transacties uitgewerkt. De voorbeelden zijn enerzijds ontleend uit de toezichtspraktijk en anderzijds gebaseerd op bestuursrechtelijke en strafrechtelijke jurisprudentie. Daarnaast zijn enkele voorbeelden met betrekking tot het verscherpt cliëntenonderzoek en de monitoringsverplichting opgenomen.

Deze notitie is bedoeld om de alertheid van instellingen te vergroten en daarnaast concrete handvatten te geven voor het herkennen van mogelijk ongebruikelijke transacties door het benoemen van voorbeelden bij de subjectieve indicatoren zoals vermeld in Bijlage 1 bij de Specifieke leidraden van het BFT.

Hierna zullen enkele praktijkvoorbeelden van ongebruikelijke transacties worden uitgewerkt.

1. Witwassen

1.1 Contante geldstromen in een supermarkt (ECLI:NL:RBROT:2022:11096)

Het BFT heeft een toezichtonderzoek ingesteld bij een administratiekantoor dat de financiële administratie voerde en fiscale aangiften verzorgde van een supermarkt.

In het onderzoek is gebleken dat de exploitatie van deze supermarkt veel contant geldverkeer met zich brengt. In de uitspraak van de Rechtbank Rotterdam staat hierover onder meer: *“Zowel aan de inkomstzijde als de uitgavenkant werd veel per kas gedaan. Volgens de jaarrekeningen bedroeg de omzet van de supermarkt in 2018 en 2019 respectievelijk € 1.709.093 en € 1.948.321, terwijl het aandeel contante omzet over deze jaren blijkens de auditfiles over 2018 en 2019 respectievelijk € 456.799 en € 702.340,26 bedroeg.”*

Op grond van deze omstandigheden is in het onderzoek geconcludeerd dat in het dossier met betrekking tot de supermarkt een hoger risico aanwezig was op witwassen dat had moeten leiden tot een verscherpt cliëntenonderzoek. Daarnaast had het administratiekantoor moeten voldoen aan de monitoringsverplichting volgens artikel 3, lid 2, letter d Wwft.

Werkzaamheden die een accountant, belastingadviseur of administratiekantoor zou kunnen uitvoeren zijn:

- vragen stellen aan de cliënt over de contante geldstromen;
- specificatie van de totale omzet (met onderverdeling naar percentage contante omzet) en vergelijking met eerdere jaren;
- cijferbeoordelingen met betrekking tot brutowinstmarges, het verband tussen de omzet en de winkeloppervlakte en vergelijking omzet met branchecijfers dan wel gemiddelde omzet per werknemer;
- beoordeling en aansluitingen kasboek;
- beoordeling kruisposten kas/bank.

1.2 Contant geld in grote coupures (ECLI:NL:RBROT:2023:12466¹)

Het BFT heeft een toezichtonderzoek ingesteld bij een accountantskantoor. Het BFT heeft het volgende samenstel van handelingen vastgesteld:

- in de periode van een jaar is door de klant een hoge contante omzet behaald (80% van het totaal);

¹Ten tijde van het publiceren van deze praktijkvoorbeelden in oktober 2024 was deze uitspraak nog niet onherroepelijk.

- in deze periode is door de klant een grote hoeveelheid aan bankbiljetten van € 500 en € 200 afgestort zonder dat is te herleiden met welke transacties die bankbiljetten zijn verkregen.

De Rechtbank Rotterdam bevestigt de conclusie van het BFT dat sprake is van een ongebruikelijke transactie die gemeld had moeten worden bij de FIU-NL.

Voorbeelden bij de subjectieve indicator

Bij de beoordeling of mogelijk sprake is van een ongebruikelijke transactie en een meldingsplicht voor de accountant, belastingadviseur of administratiekantoor kunnen de volgende voorbeelden bij de subjectieve indicator van toepassing zijn:

- D2** Transacties die door hun omvang, aard, frequentie of uitvoering ongebruikelijk zijn, zoals:
 - b. er is sprake van transacties met een ongebruikelijk patroon;
- E1** De cliënt heeft voorkeur voor activa die geen sporen achterlaten, zoals:
 - a. contant geld;
- E3** Het betaalverkeer vertoont een ongebruikelijk patroon, zoals:
 - a. de gelden waarover de cliënt beschikt zijn afkomstig uit onduidelijke bronnen;
 - b. de door de cliënt aangegeven bronnen zijn onwaarschijnlijk of onvoldoende gedocumenteerd;
 - c. grote contante stortingen of contante opnames;
- J5** Betalingen via kas:
 - d. waarbij de herkomst van de financiering van contante uitgaven niet kan worden vastgesteld.

1.3 Bijmengen van omzet (ECLI:NL:RBROT:2024:8190¹)

Het BFT heeft een toezichtonderzoek ingesteld bij een administratiekantoor dat de financiële administratie voerde en fiscale aangiften verzorgde van een dames- en herenkapsalon, een zonne- en nagelstudio en een schoonheidssalon (ABC v.o.f.).

Uit de administratie van ABC v.o.f. over 2019 en 2020 blijkt dat een belangrijk deel van de omzet contant werd behaald.

De Rechtbank Rotterdam schrijft in het vonnis onder meer:

“4.2.3.1. Uit de administratie van [ABC v.o.f.] blijkt dat op 31 december 2019 een bedrag van € 31.721 is geboekt met als omschrijving: “omzet Q3+Q4”. Deze boeking is volgens het BFT opmerkelijk, aangezien er in de maanden juli tot en met december al € 95.874,37 aan omzet was geboekt via grootboek kas. [eiseres] heeft tijdens het onderzoek meegedeeld dat de boeking van € 31.721 contante omzet betreft uit kappersactiviteiten die pas na afloop van het boekjaar bij [eiseres] is opgegeven en door haar vervolgens in één boeking is opgevoerd. De onderbouwing in het cliëntdossier voor deze extra contante omzet bestaat uit Z-afslagen van zondag 30 juni 2019 (€ 10.835) en zondag 3 november 2019 (€ 20.886). Volgens [eiseres] gaat het niet om twee losse transacties, maar om omzetten over een langere periode die zijn aangeslagen op de kassa in de kappersruimte, waar alleen contant kon worden afgerekend. (Wanneer klanten per pin wilden afrekenen voor de kapper, dan kon dit bij de kassa in de ruimte van de zonnestudio.) Nu een overzicht ontbreekt van hoe en op welke werkdagen deze contante omzet is behaald en ook niet duidelijk is waarom geen kasadministratie is bijgehouden, wordt de verklaring van [eiseres] volgens het BFT niet onderbouwd met stukken. Dat het om contante omzet gaat die zonder duidelijke reden niet gedurende het jaar maar pas na afloop van het boekjaar is opgegeven, betreft volgens het BFT een Wwft-risico. Daarbij komt nog dat de omschrijving van de boeking (“omzet Q3+Q4”) niet juist kan zijn, omdat ruim € 10.835 (op een totaalbedrag van € 31.721) al op 30 juni 2019 is geboekt, dus voor aanvang van het derde kwartaal. Ook is niet duidelijk waarom de desbetreffende kassa alleen in de periode juni tot en met november 2019 in gebruik zou zijn geweest. Volgens het BFT bestond dan ook het risico dat de

omzet van [de vennootschap] werd opgehoogd met contante gelden, waarvan niet is vast te stellen of deze met de gepresenteerde economische activiteiten zijn behaald. [eiseres] heeft volgens het BFT onvoldoende onderzoek gedaan naar deze transacties.”

De Rechtbank Rotterdam bevestigt de conclusie van het BFT dat sprake is van een ongebruikelijke transactie die gemeld had moeten worden bij de FIU-NL.

Voorbeelden bij de subjectieve indicator

Bij de beoordeling of mogelijk sprake is van een ongebruikelijke transactie en een meldingsplicht voor de accountant, belastingadviseur of administratiekantoor kunnen de volgende voorbeelden bij de subjectieve indicator van toepassing zijn:

- D2** Transacties die door hun omvang, aard, frequentie of uitvoering ongebruikelijk zijn, zoals:
 - b. er is sprake van transacties met een ongebruikelijk patroon;
- E1** De cliënt heeft voorkeur voor activa die geen sporen achterlaten, zoals:
 - a. contant geld;
- E3** Het betaalverkeer vertoont een ongebruikelijk patroon, zoals:
 - a. de gelden waarover de cliënt beschikt zijn afkomstig uit onduidelijke bronnen;
 - b. de door de cliënt aangegeven bronnen zijn onwaarschijnlijk of onvoldoende gedocumenteerd;
 - c. grote contante stortingen of contante opnames;
- J3** Er is sprake van een onverklaarbare discrepantie tussen geld- en goederenstroom, zoals:
 - a. ongebruikelijk hoge omzetten en/of winsten, waarvan niet duidelijk is met welke activiteiten deze samenhangen;
 - b. betalingen zonder factuur.

1.4 Geldlening van een niet-financiële instelling

Het BFT heeft een toezichtonderzoek ingesteld bij een administratiekantoor dat de financiële administratie voerde en fiscale aangiften verzorgde van twee beginnende bedrijven.

Uit de financiële administratie blijkt dat één van de bedrijven (v.o.f. ABC) op 1 juni 20XX twee leningen van € 100.000 respectievelijk € 150.000 is aangegaan met de heer X en de heer Y, beiden afkomstig uit en woonachtig in Turkije. Deze bedragen zijn op 25 mei 20XX en 6 juni 20XX vanaf Turkse bankrekeningen aan v.o.f. ABC overgemaakt.

Het BFT heeft tijdens zijn onderzoek voor deze twee leningen Nederlandstalige overeenkomsten en Nederlandstalige verklaringen aangetroffen waarin de reden van financiering, de onderlinge relatie met de aanvrager en de gebruikte inkomstenbron zijn genoemd. In de leningsovereenkomsten zijn terugbetalingen en rentes overeengekomen, maar er zijn geen zekerheden gesteld.

Daarnaast blijkt uit de financiële administratie dat v.o.f. ABC ook zelf een lening heeft verstrekt. Het betreft een lening van € 50.000 die op 28 juni 20XX per bank is verstrekt aan PQ B.V. Het administratiekantoor beschikte niet over een schriftelijke leningsovereenkomst van deze lening. Voor deze transactie zijn gelden gebruikt die v.o.f. ABC zelf van de heer X en de heer Y had geleend.

Op grond van deze omstandigheden is in het onderzoek geconcludeerd dat in het dossier met betrekking tot de startende ondernemingen een hoger risico aanwezig was op witwassen dat had moeten leiden tot een verscherpt cliëntenonderzoek. Daarnaast had het administratiekantoor moeten voldoen aan de monitoringsverplichting volgens artikel 3, lid 2, letter d Wwft.

Voorbeelden bij de subjectieve indicator

Bij de beoordeling of mogelijk sprake is van een ongebruikelijke transactie en een meldingsplicht voor de accountant, belastingadviseur of administratiekantoor kunnen de volgende voorbeelden bij de subjectieve indicator van toepassing zijn:

- D2** Transacties die door hun omvang, aard, frequentie of uitvoering ongebruikelijk zijn, zoals:
 - b. er is sprake van transacties met een ongebruikelijk patroon;
 - c. er is sprake van transacties zonder duidelijk economisch of rechtmatig doel;
- D3** De cliënt, de tussenpersoon of derde is niet dan na (zware) aandrang bereid de gevraagde informatie, bijvoorbeeld over de herkomst van gelden, te verschaffen;
- J7** Er is sprake van leningen:
 - a. waarbij de herkomst van de gelden onduidelijk is;
 - b. waarbij geen onderliggende leningsovereenkomst beschikbaar is;
 - c. waarbij afwijkende, niet-marktconforme leningsvoorwaarden worden gehanteerd;Voorbeelden: rente, aflossingstermijn en zekerheidsstelling.

1.5 Onttrekkingen via rekening-courant (ECLI:NL:CBB:2016:305)

Het BFT heeft een toezichtonderzoek ingesteld bij een accountantskantoor dat de jaarrekeningen samenstelde en financiële administratie voerde van een beginnend horecabedrijf. In de administratie kwam naar voren dat:

- (i) een bedrag van ruim € 350.000 via rekening-courant werd onttrokken; en
- (ii) er sprake was van onduidelijke geldleningen en daarmee samenhangende geldstromen waarvoor geen verklaring was.

Ook is er een FIOD-inal geweest bij de cliënt waarbij een groot bedrag in contanten is aangetroffen, waarvan de accountant op de hoogte was. Pas na onderzoek van het BFT gaat de accountant over tot het melden van zestien ongebruikelijke transacties. De Accountantskamer legt een berisping op en de accountant gaat in hoger beroep.

Het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) bevestigt de conclusie van het BFT dat, in onderling verband en samenhang gezien, sprake is van één of meer ongebruikelijke transacties.

Het CBb oordeelt verder onder meer: *“De professionele oordeelsvorming van de accountant in het kader van artikel 16, eerste lid, van de Wwft is gericht op de vraag of een transactie een ongebruikelijk karakter heeft of niet. Beantwoordt de accountant die vraag bevestigend, dan dient hij de transactie te melden. De omstandigheid dat de accountant ervan op de hoogte is dat een hem gebleken ongebruikelijke transactie al bij een opsporingsdienst bekend is, ontslaat hem niet van zijn meldingsplicht. Het ligt niet op zijn weg te speculeren over de vraag waarop het onderzoek van de opsporingsdienst is gericht of zich nog zal richten, over welke informatie deze opsporingsdienst beschikt, laat staan over de vraag of, en zo ja welke, informatie bij andere instanties bekend is.”*

Voorbeelden bij de subjectieve indicator

Bij de beoordeling of mogelijk sprake is van een ongebruikelijke transactie en een meldingsplicht voor de accountant, belastingadviseur of administratiekantoor kunnen de volgende voorbeelden bij de subjectieve indicator van toepassing zijn:

- D2** Transacties die door hun omvang, aard, frequentie of uitvoering ongebruikelijk zijn, zoals:
 - b. er is sprake van transacties met een ongebruikelijk patroon;
 - c. er is sprake van transacties zonder duidelijk economisch of rechtmatig doel;

- D5** Transacties passen niet bij het economische profiel van de cliënt, zoals:
- ongeoorloofde vermenging tussen zakelijk en privégebruik;
- E1** De cliënt heeft voorkeur voor activa die geen sporen achterlaten, zoals:
- contant geld;
- J7** Er is sprake van leningen:
- waarbij de herkomst van de gelden onduidelijk is;
 - waarbij geen onderliggende leningsovereenkomst beschikbaar is;
 - waarbij afwijkende, niet-marktconforme leningsvoorwaarden worden gehanteerd.
- Voorbeelden: rente, aflossingstermijn en zekerheidsstelling;

1.6 Niet-sluitende geldgoederenbeweging

Het BFT heeft een toezichtonderzoek ingesteld bij een administratiekantoor dat de financiële administratie voerde en fiscale aangiften verzorgde van een handelaar in tweedehands auto's. De handel vindt voor een significant deel in contanten plaats.

In de administratie van de handelaar zijn de volgende transacties opgenomen:

- meerdere auto's zijn verkocht die volgens de administratie niet zijn ingekocht;
- auto's zijn ingekocht die volgens de administratie nooit meer zijn verkocht;
- auto's die volgens de verkoopfactuur een andere kleur of ander motorblok hebben dan volgens de inkoopfactuur;
- auto's die volgens de verkoopfactuur weken eerder zijn verkocht dan ze zijn ingekocht volgens de inkoopfactuur.

Bij een autohandelaar zou er een duidelijke geldgoederenbeweging moeten zijn. Deze kan als volgt worden weergegeven: eindvoorraad is beginvoorraad plus inkopen minus verkopen. Voor zowel de verkopen als de inkopen geldt dat hier een monetaire transactie tegenover moet staan. Wanneer sprake is van een niet-sluitende geldgoederenbeweging wordt van een instelling verwacht dat zij aanvullend onderzoek doet.

Voorbeelden bij de subjectieve indicator

Bij de beoordeling of mogelijk sprake is van een ongebruikelijke transactie en een meldingsplicht voor de accountant, belastingadviseur of administratiekantoor kunnen de volgende voorbeelden bij de subjectieve indicator van toepassing zijn:

- D2** Transacties die door hun omvang, aard, frequentie of uitvoering ongebruikelijk zijn, zoals:
- er is sprake van transacties met een ongebruikelijk patroon;
- E1** De cliënt heeft voorkeur voor activa die geen sporen achterlaten, zoals:
- contant geld;
- E3** Het betaalverkeer vertoont een ongebruikelijk patroon, zoals:
- de gelden waarover de cliënt beschikt zijn afkomstig uit onduidelijke bronnen;
 - de door de cliënt aangegeven bronnen zijn onwaarschijnlijk of onvoldoende gedocumenteerd;
 - grote contante stortingen of contante opnames;
- J3** Er is sprake van een onverklaarbare discrepantie tussen geld- en goederenstroom, zoals:
- betalingen zonder factuur;
 - betalingen zonder schriftelijke overeenkomst;
 - verkoop aan derden zonder dat daar inkopen tegenover staan.

1.7 Betalingen ten behoeve van derden

Het BFT heeft een toezichtonderzoek ingesteld bij een administratiekantoor dat de financiële administratie voerde en fiscale aangiften verzorgde van een pensioenvennootschap (ABC B.V.). De aandeelhouder van deze vennootschap had ook handelsactiviteiten in Zuid-Amerika.

De werkzaamheden die het administratiekantoor voor ABC B.V. deed waren in eerste instantie eenvoudig. Er was sprake van een tiental facturen op jaarbasis. Deze facturen werden ingeboekt en vervolgens verzorgde het administratiekantoor de aangifte omzetbelasting.

Na enkele jaren veranderde het beeld van de administratie van ABC B.V.:

- Het aantal (geboekte) facturen nam significant toe. Deze facturen stonden echter niet allemaal op naam van ABC B.V.;
- Er was sprake van aanzienlijke contante stortingen en opnamen op de bankrekening van ABC B.V.;
- Over de bankrekening van ABC B.V. liepen ontvangsten en betalingen die niet gerelateerd waren aan de activiteiten van de pensioenvennootschap;
- Het patroon van de transacties op de bankrekening van ABC B.V. wijzigde van transacties binnen Nederland naar ontvangsten en uitgaven van en naar Zuid-Amerika en Azië.

Wanneer sprake is van ontvangsten van of betalingen aan (onbekende) derden wordt van een instelling verwacht dat zij aanvullend onderzoek doet.

Voorbeelden bij de subjectieve indicator

Bij de beoordeling of mogelijk sprake is van een ongebruikelijke transactie en een meldingsplicht voor de accountant, belastingadviseur of administratiekantoor kunnen de volgende voorbeelden bij de subjectieve indicator van toepassing zijn:

- D1** De cliënt is betrokken bij – al dan niet eenmalige – transacties, die ongebruikelijk zijn, doordat deze niet passen in de normale beroeps- of bedrijfsuitoefening van de cliënt;
- D2** Transacties die door hun omvang, aard, frequentie of uitvoering ongebruikelijk zijn, zoals:
 - a. de achtergrond en het doel van complexe of ongebruikelijk grote transacties zijn onduidelijk;
 - b. er is sprake van transacties met een ongebruikelijk patroon;
 - c. er is sprake van transacties zonder duidelijk economisch of rechtmatig doel;
- D3** De cliënt, de tussenpersoon of derde is niet dan na (zware) aandrang bereid de gevraagde informatie, bijvoorbeeld over de herkomst van gelden, te verschaffen;
- D4** Transacties met een ongebruikelijk patroon, zoals:
 - c. betalingen aan of door derden die ogenschijnlijk geen relatie met de cliënt hebben;
- E1** De cliënt heeft voorkeur voor activa die geen sporen achterlaten, zoals:
 - a. contant geld;
- E3** Het betaalverkeer vertoont een ongebruikelijk patroon, zoals:
 - a. de gelden waarover de cliënt beschikt zijn afkomstig uit onduidelijke bronnen;
 - b. de door de cliënt aangegeven bronnen zijn onwaarschijnlijk of onvoldoende gedocumenteerd;
 - c. grote contante stortingen of contante opnames;
 - d. grote betalingen ineens vanuit het buitenland;
- J3** Er is sprake van een onverklaarbare discrepantie tussen geld- en goederenstroom, zoals:
 - a. ongebruikelijk hoge omzetten en/of winsten, waarvan niet duidelijk is met welke activiteiten deze samenhangen;
 - b. betalingen zonder factuur;
 - f. ongeoorloofde vermenging van gelden of goederen tussen verschillende entiteiten of ondernemingen van de cliënt;

- h. aanwijzingen dat de gerapporteerde omzet afkomstig is uit onbekende dan wel criminele bron.
- J9** Het werkelijke beeld van de jaarrekening komt niet overeen met onderliggende stukken als gevolg van:
- a. ongeautoriseerde transacties of onjuist geregistreerde transacties.

1.8 Salarisadministratie

Het BFT heeft een onderzoek ingesteld bij een administratiekantoor dat de financiële administratie voerde en fiscale aangiften verzorgde van autoreparatiebedrijf XYZ. Het administratiekantoor verzorgt ook de salarisadministratie voor XYZ.

In 20XX is een nieuwe monteur in dienst gekomen van het autoreparatiebedrijf. Opmerkelijk is dat de monteur een significant hoger loon ontvangt dan de eigenaar van XYZ.

Daarnaast blijkt uit de financiële administratie van XYZ dat op het moment dat het nettoloon van de monteur wordt overgemaakt een contant bedrag op de bankrekening van XYZ wordt gestort ter hoogte van het nettoloon en de verschuldigde loonheffing en sociale lasten.

In een andere maand werd een bedrag overgemaakt op de rekening van XYZ met als omschrijving 'gedeeltelijke terugbetaling lening'. Uit de administratie van XYZ kwam de lening echter niet voor. Ook in dit geval was het bedrag ongeveer gelijk aan het nettoloon en de verschuldigde loonheffing en sociale lasten.

Voorbeelden bij de subjectieve indicator

Bij de beoordeling of mogelijk sprake is van een ongebruikelijke transactie en een meldingsplicht voor de accountant, belastingadviseur of administratiekantoor kunnen de volgende voorbeelden bij de subjectieve indicator van toepassing zijn:

- D2** Transacties die door hun omvang, aard, frequentie of uitvoering ongebruikelijk zijn, zoals:
- b. er is sprake van transacties met een ongebruikelijk patroon;
 - c. er is sprake van transacties zonder duidelijk economisch of rechtmatig doel;
- E1** De cliënt heeft voorkeur voor activa die geen sporen achterlaten, zoals:
- a. contant geld;
- E3** Het betaalverkeer vertoont een ongebruikelijk patroon, zoals:
- b. de gelden waarover de cliënt beschikt zijn afkomstig uit onduidelijke bronnen;
- K1** Transacties die door hun omvang, aard, frequentie of uitvoering ongebruikelijk zijn, zoals:
- a. cliënten die een vergoeding (in contanten) ontvangen voor gemaakte personeelskosten;
 - c. een vermoeden van een 'spookwerknemer': iemand die als werknemer wordt opgevoerd in de salarisadministratie, maar die feitelijk geen werkzaamheden verricht;
 - f. een vermoeden van een buitenproportioneel salaris.

1.9 (Contante) leningen en negatieve kas (ECLI:NL:RBDHA:2016:11828)

Een administratiekantoor verzorgt de administratie, jaarrekening en fiscale aangiften van een eenmanszaak. Deze eenmanszaak heeft een controle van de Belastingdienst gehad. Uit dat onderzoek is naar voren gekomen dat de administratieve vastleggingen bij de eenmanszaak tekort schoten, dat verkoopbonnen en facturen niet doorlopend waren genummerd en dat het kassaldo zoals opgenomen door verdachte, een administratief kassaldo is. Verder is gebleken dat in voormeld tijdvak een bedrag van € 0,5 miljoen aan contanten is gestort op de bankrekening van de eenmanszaak. Een deel van dit bedrag (€ 0,2 miljoen) is door verdachte als uitgave in het kasboek opgenomen (van Kas, aan Bank). De herkomst van het andere deel is niet bekend. Indien alle stortingen naar de bank als uitgaven in het kasboek zouden worden geboekt, zou sprake zijn van een negatief kassaldo.

Voorts is uit onderzoek door de Belastingdienst naar voren gekomen dat de eigenaar van de eenmanszaak in de periode van 14 februari 20XX tot en met 2 januari 20XX+1 de volgende 'uitgeleende' bedragen per bank heeft 'terugontvangen' van een stichting waarvan hij penningmeester was.

De eigenaar van de eenmanszaak heeft van de stichting de volgende bedragen terugontvangen:

14 februari 20XX	€ 5.237
7 maart 20XX	€ 4.800
21 juni 20XX	€ 15.000
19 november 20XX	€ 54.400
5 december 20XX	€ 4.400
7 december 20XX	€ 37.000
2 januari 20XX+1	€ 30.000

In de strafzaak concludeert de Rechtbank Den Haag dat het administratiekantoor als instelling onder de Wwft kwalificeert. Het feit dat het administratiekantoor geen accountant was, is niet relevant, omdat door het administratiekantoor beroeps- en bedrijfsmatig vergelijkbare werkzaamheden zijn verricht.

Contante stortingen

De rechtbank concludeert verder dat de contante stortingen, in totaal € 0,5 miljoen, die in de ten laste gelegde periode op de bankrekening van de eenmanszaak zijn gestort, moeten worden aangemerkt als ongebruikelijke transacties. Er was sprake van een zeer omvangrijke kasstroom bij de eenmanszaak, waarvan de herkomst niet gedocumenteerd en niet verifieerbaar was. Er was zelfs sprake van een negatieve kas.

Bancaire terugbetalingen

Naar het oordeel van de rechtbank moeten de 'terugbetalingen' van de stichting als ongebruikelijke transacties worden aangemerkt. De betaling van aanzienlijke bedragen zonder gedocumenteerde titel en zonder enige vorm van gedocumenteerde betaalbaarstelling is volgens de rechtbank ongebruikelijk. Dat het een privélening betrof doet daar niets aan af, nu privé(terug)betalingen op een ondernemersrekening juist ongebruikelijk zijn.

Aan het ongebruikelijke karakter van deze transacties doet verder niet af dat de boeken van de stichting door een registeraccountant werden gecontroleerd, of dat de curator de terugbetalingen niet paulianeus zou hebben gevonden. In die omstandigheden kan immers nog steeds geen verklaring voor de herkomst van de bewuste transacties worden gevonden.

Ten aanzien van de vraag of er sprake is van opzet door het administratiekantoor oordeelt de Rechtbank als volgt: *"De voorschriften van de Wwft zijn ordeningsrecht. Gelet op de vaste jurisprudentie van de Hoge Raad, waarin 'kleurloos' opzet in het ordeningsrecht voldoende wordt geacht, is niet vereist dat het opzet van de verdachte ook is gericht op het niet naleven van de op de verdachte rustende wettelijke verplichting ongebruikelijke transacties te melden aan het meldpunt. Met andere woorden: de door de verdachte gestelde ontbrekende kennis van de regelgeving staat aan het bewijs van het opzet op het niet melden van de ongebruikelijke transacties niet in de weg. Anders dan namens de verdachte is aangevoerd, wordt er van verdachte wel verwacht dat zij op de hoogte is van de voor haar van toepassing zijnde regelgeving. Van een onderneming mag bovendien een zekere deskundigheid worden verwacht van het terrein waarop zij zich begeeft. Bovendien kan een onderneming voor de inhoud van regelgeving aankloppen bij een beroepsorganisatie. Het verweer van de raadsman ten aanzien van de onbekendheid van de verdachte met de meldplicht van de Wwft wordt gelet op het hiervoor overwogene verworpen."*

Voorbeelden bij de subjectieve indicator

Bij de beoordeling of mogelijk sprake is van een ongebruikelijke transactie en een meldingsplicht voor de accountant, belastingadviseur of administratiekantoor kunnen de volgende voorbeelden bij de subjectieve indicator van toepassing zijn:

- D2** Transacties die door hun omvang, aard, frequentie of uitvoering ongebruikelijk zijn, zoals:
 - b. er is sprake van transacties met een ongebruikelijk patroon;
 - c. er is sprake van transacties zonder duidelijk economisch of rechtmatig doel;
- E1** De cliënt heeft voorkeur voor activa die geen sporen achterlaten, zoals:
 - a. contant geld;
- E3** Het betaalverkeer vertoont een ongebruikelijk patroon, zoals:
 - b. de gelden waarover de cliënt beschikt zijn afkomstig uit onduidelijke bronnen;
- J3** Er is sprake van een onverklaarbare discrepantie tussen geld- en goederenstroom, zoals:
 - b. betalingen zonder factuur;
 - c. betalingen zonder schriftelijke overeenkomst;
- J5** Betalingen via kas:
 - a. waardoor sprake is van een negatieve kas;
- J9** Het werkelijke beeld van de jaarrekening komt niet overeen met onderliggende stukken als gevolg van:
 - a. ongeautoriseerde transacties of onjuist geregistreerde transacties.

1.10 Fiscale fraude

Het CBb oordeelde op 29 mei 2018² dat het vermoeden van fiscale fraude onder de meldingsplicht valt.

De Accountantskamer³ oordeelde al eerder dat een vermoeden van fiscale fraude onder de meldingsplicht van de Wwft valt. De Accountantskamer oordeelde onder meer:

“4.5.5 Bevestiging voor het oordeel dat betrokkenen hiervan wel een vermoeden hadden vindt de Accountantskamer in het door klager aangehaalde en door betrokkenen als zodanig niet bestreden post-it memobriefje op de brief van J aan BV1 van 14 oktober 2009, geschreven door betrokkene 2 aan betrokkene 1, waarop is vermeld: “Y, wat voor reactie gaan we geven? BTW fraude melden? 2007 + 2008 nog niet af”. De verklaring van betrokkenen ter zitting dat sprake is van spreektaal en dat zij naar aanleiding van de brief van J na onderling overleg tot de conclusie zijn gekomen dat zij geen vermoeden van fraude hadden en eerst over de opgevraagde stukken wilden beschikken, volgt de Accountantskamer niet. Uit de brief van betrokkene 2 aan J van 26 oktober 2009 blijkt bovendien dat betrokkenen toen ook weet hadden van een boekenonderzoek door de fiscus met betrekking tot de verschuldigde omzetbelasting. Deze wetenschap had eens te meer aanleiding moeten zijn voor het ontstaan van een vermoeden van een ongebruikelijke transactie in de vorm van btw-fraude. Conform jurisprudentie van de Hoge Raad (vgl. HR 7 oktober 2008, LJN:BD2774) kan fiscale fraude dienen als grondslag voor het strafrechtelijk begrip ‘witwassen’ overeenkomstig artikel 420bis Wetboek van Strafrecht. Een vermoeden van fiscale fraude zal dan ook aanleiding zijn voor de veronderstelling dat een transactie verband kan houden met witwassen.”

² Zie ook: ECLI:NL:CBB:2018:233.

³ Zie ook: ECLI:NL:TACAKN:2013:YH0342.

1.11 Carrouselfraude omzetbelasting (btw)

Het BFT heeft na een signaal over een mogelijke btw-carrouselfraude bij een internationaal opererende (auto)handelaar onderzoek ingesteld bij een accountantskantoor. De dienstverlener stelde onder andere de jaarrekening samen voor de betreffende klant.

Het BFT concludeerde naar aanleiding van het onderzoek dat sprake was van een hoogrisicocliënt gezien de omvang van het contante geldverkeer binnen de onderneming en het feit dat een beperkt aantal buitenlandse handelaren verantwoordelijk was voor een aanzienlijke contante omzet (meer dan een miljoen euro per jaar). Met name waren er ook fiscale risico's met betrekking tot btw-carrouselfraude.

De term 'btw-carrouselfraude' wordt gebruikt voor een samenstel van strafbare, frauduleuze, gedragingen waarbij minimaal één bedrijf (een zogenaamde ploffer) in een handels- en facturenketen geen btw afdraagt aan de Belastingdienst. Dat bedrijf brengt vervolgens wel btw in rekening bij zijn afnemers. De namen en btw-nummers van bedrijven die als ploffer fungeren worden meestal maar korte tijd gebruikt, waarna de activiteiten worden gestaakt. Hetgeen veelal gepaard gaat met een ontbinding of faillissement en een nieuwe ploffer die de plaats inneemt van de eerdere ploffer. De Belastingdienst kan vervolgens de eerste ploffer niet meer aanspreken op zijn fiscale verplichtingen.

In de betreffende casus werden auto's aan buitenlandse partijen verkocht met toepassing van het nultarief, terwijl (vermoedelijk) over deze auto's elders in de Europese Unie geen btw werd afgedragen. Er was dus sprake van het gebruik van mogelijke buitenlandse 'plofbedrijven' en btw-carrouselfraude.

In het kasboek werden alle contante verkopen verantwoord, met daarbij ook vermelding van de buitenlandse afnemers. Op grond van deze omstandigheden is in het onderzoek geconcludeerd dat in het dossier met betrekking tot de autohandelaar een hoger risico aanwezig was op witwassen dat had moeten leiden tot een verscherpt cliëntenonderzoek. Daarnaast had het accountantskantoor moeten voldoen aan de monitoringsverplichting volgens artikel 3, lid 2, letter d Wwft.

Werkzaamheden die een accountant, belastingadviseur of administratiekantoor zou kunnen uitvoeren zijn:

- beoordelen datum oprichting afnemer (recente oprichting is risicovol);
- controle op bestuurders van afnemer (veel wisselingen zijn risicovol);
- beoordelen beschrijving activiteiten van de afnemer (zelfde branche?);
- bedrijfslocatie van de afnemer via bijvoorbeeld Google Maps beoordelen (is sprake van een passende bedrijfslocatie?);
- is de afnemer vindbaar op internet?;
- verifiëren btw-nummer;
- controle op factuur en contante (aan)betaling (verificatie afnemer en betalende partij); en
- gangbare prijs voor de verhandelde goederen.

Mochten de aanvullende werkzaamheden de vragen betreffende de transactie niet beantwoorden, dan moet een accountantskantoor op grond van artikel 16 Wwft onverwijld melding doen van een ongebruikelijke transactie.

Voorbeelden bij de subjectieve indicator

Bij de beoordeling of mogelijk sprake is van een ongebruikelijke transactie en een meldingsplicht voor de accountant, belastingadviseur of administratiekantoor kunnen de volgende voorbeelden bij de subjectieve indicator van toepassing zijn:

- D2** Transacties die door hun omvang, aard, frequentie of uitvoering ongebruikelijk zijn, zoals:
- a. de achtergrond en het doel van complexe of ongebruikelijk grote transacties zijn onduidelijk;
 - b. er is sprake van transacties met een ongebruikelijk patroon;
 - c. er is sprake van transacties zonder duidelijk economisch of rechtmatig doel;
 - d. dezelfde partijen verschijnen meerdere malen in verschillende transacties in een korte periode;
 - e. in een korte periode wordt een goed meerdere keren verhandeld;
- D3** De cliënt, de tussenpersoon of derde is niet dan na (zware) aandrang bereid de gevraagde informatie, bijvoorbeeld over de herkomst van gelden, te verschaffen;
- E1** De cliënt heeft voorkeur voor activa die geen sporen achterlaten, zoals:
- a. contant geld;
- E3** Het betaalverkeer vertoont een ongebruikelijk patroon, zoals:
- b. grote contante stortingen of contante opnames.

2. Terrorismefinanciering

2.1 Partij opgenomen op internationale sanctielijst

Vanuit een onderzoek door het BFT bij een administratiekantoor en uit gegevens van het handelsregister van de Kamer van Koophandel blijkt dat onder andere de heer A zitting neemt in het bestuur van Stichting B. Een publicatie in een landelijke krant van 1 december 2016 beschrijft dat de heer A ook penningmeester en medeoprichter is van een Zwitserse vereniging te weten C. In het bestuur van vereniging C zitten, naast de heer A enkele personen die in verband worden gebracht met terrorismefinanciering.

Zo neemt de heer D zitting in het bestuur van vereniging C. De heer D is sinds 2017, vanwege het inzamelen van geld voor een terroristische organisatie, opgenomen op de sanctielijst van het Amerikaanse ministerie van Financiën. Deze terroristische organisatie is nauw verbonden met Al-Qaida. Verder is de heer E, uit Bosnië, bestuurder van vereniging C. Hij wordt in eigen land vervolgd voor het rekruteren van jihadstrijders.

Ten slotte staat de heer F, een politicus uit Jemen en bestuurslid van vereniging C, sinds 2013 op de sanctielijst van het Amerikaanse ministerie van Financiën. F staat op deze lijst, omdat hij wordt gezien als een belangrijk persoon binnen Al-Qaida op het Arabische schiereiland. Zo zou hij geld inzamelen voor terroristische acties die door Al-Qaida worden uitgevoerd.

F is daarnaast actief als fondsenwerver voor vereniging G uit Qatar. Dit is een goeddoelenorganisatie uit het netwerk van vereniging G en een grote en invloedrijke salafistische liefdadigheidsorganisatie.

Het BFT heeft vanuit de door het administratiekantoor verstrekte auditfile over het boekjaar 20XX geconstateerd dat Stichting B in 20XX een viertal donaties heeft ontvangen van de vereniging G uit Qatar voor een totaalbedrag van € 267.000.

Grootboekrekening Donaties Buitenland 20XX

Donatie 20 januari	€ 125.000
Donatie 27 januari	€ 130.000
Donatie 14 juli	€ 4.500
Donatie 8 december	€ 7.500
Totaal donaties	€ 267.000

Een verklaring of toelichting voor deze transacties is in het dossier niet aangetroffen.

Er is volgens het BFT sprake van een hoger risico op witwassen en financieren van terrorisme, omdat stichting B via vereniging C en vereniging G banden heeft met vermoedelijke financiers van terrorisme. Van die laatstgenoemde Qatarese organisatie ontving Stichting B in korte tijd aanzienlijke donaties. Deze donaties zijn aan te merken als ongebruikelijke transacties op basis van de subjectieve indicator *“Een transactie waarbij de instelling aanleiding heeft om te veronderstellen dat deze verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme.”*

2.2 Bestuurders stichting woonachtig in hoogrisicoland

Het BFT heeft een toezichtonderzoek ingesteld bij een administratiekantoor dat de financiële administratie voerde en fiscale aangiften verzorgde van een stichting (ABC) en een besloten vennootschap (PQR B.V.).

Stichting ABC is eigenaar van onroerend goed in Nederland. Het is niet duidelijk hoe de activiteiten van de stichting en zijn gefinancierd. Voor de financiering van het onroerend goed is stichting ABC leningen aangegaan, maar de namen van de geldverstrekkers zijn bij het administratiekantoor niet bekend. Daarnaast weet het administratiekantoor niet of leningsovereenkomsten zijn aangegaan en wat de eventuele leningsvoorwaarden zijn. Stichting ABC heeft geen bankrekening; alle transacties vinden plaats via de kas.

Uit correspondentie in het dossier blijkt dat de gelden mogelijk afkomstig zijn uit het Midden-Oosten. Tijdens het onderzoek is naar voren gekomen dat drie van de vier bestuursleden van de stichting woonachtig zijn in Iran.

PQR B.V. laat de verbouwing uitvoeren aan het pand dat eigendom is van de stichting. De verbouwing is gefinancierd door leningen die stichting ABC (in contanten) aan PQR B.V. heeft verstrekt.

Uit de facturen in het dossier van PQR B.V. blijkt echter dat de uitgaven voor de verbouwing significant hoger zijn dan de ontvangen leningen van de stichting. Dit heeft geresulteerd in een negatieve kas van enkele honderdduizenden euro's.

Er is volgens het BFT sprake van een hoger risico op witwassen en financieren van terrorisme, omdat drie van de bestuursleden van de stichting woonachtig zijn in een hoogrisicoland. Daarnaast is

- i) niet duidelijk wat de bron van de middelen is geweest waarmee het onroerend goed en de verbouwing zijn gefinancierd;
- ii) vinden nagenoeg alle transacties in contanten plaats; en
- iii) is sprake van een negatieve kas. Aangezien het kassaldo (administratief) niet negatief kan zijn, is er op dat moment mogelijk sprake van de aanwezigheid van zwart geld.

Utrecht, 24 oktober 2024

BFT.

autoriteit voor
financieel-juridisch
toezicht

Maliebaan 79 • 3581 CG Utrecht
Postbus 14052 • 3508 SC Utrecht

T 030 251 69 84

E bft.post@bureauf.t.nl

W www.bureauf.t.nl